

Kasteeldomein de Moffarts

Opdracht

Opmaak van een beheersplan voor het kasteeldomein de Moffarts

Locatie

Lummen

Opdrachtgevend bestuur

Stichting de Moffarts

Datum van de opmaak

2018

Het beheersplan van het kasteeldomein de Moffarts te Lummen is opgesteld op vraag van de Stichting de Moffarts.

Door het opstellen van een beheersplan, wenst de Stichting een visie op langere termijn op te maken, waarbinnen de klijtlijnen voor de verdere ontwikkeling, herbestemming en het onderhoud van de als monument beschermde gebouwen en het landschapspark worden vastgelegd.

In het beheersplan wordt op basis van het historisch onderzoek en de inventarisatie van de erfgoedelementen, een waardebeoordeling opgesteld die o.a. esthetische, historische en natuurwetenschappelijke waarden beschrijft en situeert. Dit stelt ons vervolgens in staat om een visie op het beheer te formuleren. Hierbij wordt gestreefd naar een beheer dat gezamenlijke beheersdoelstellingen formuleert die de visie op het geheel ondersteunen.

De vooropgestelde beheersdoelstellingen worden vertaald in concrete beheersmaatregelen die in tabelvorm

worden weergegeven. De tabel voorziet ook manier van opvolging, rapportering en evaluatie van de verschillende beheersmaatregelen- en doelstellingen.

Het kasteeldomein bestaat uit een gebouwencomplex met moestuin gelegen in een park in landschappelijke stijl aangelegd in de periode 1862-1888. Het park is ongeveer 22 hectaren groot en sluit in het noordoosten aan bij de kern van Lummen. Het noordelijke gedeelte ligt op de flank van de Willekensberg en ten zuiden van het park stroomt de Mangelbeek. Het gehele domein vormt een zeshoek die begrensd wordt door de Schalbroekstraat/Kerkstraat, de Ringweg, de Parkstraat, de Schulensebaan, de Mangelbeek en de Hemelrijkstraat.

Het gebouwencomplex omvat een woonhuis in klassieke stijl en bijhorende gebouwen, met de voorgevel gericht naar het zuidoosten. Erachter liggen gebouwen in U-vorm, voorheen stallingen, thans deels in gebruik als conciërgewoning, kleine polyvalente zaal met keuken en bureau.

Het park bestaat uit een centraal, golvend grasveld met solitaire, bomengroepen, heester- en boommassieven en een brede bosgordel. In het zuidelijk gelegen grasveld ligt een landschappelijke vijver met ernaast een heuvel met ijskelder. Ten oosten van de gebouwen bevindt zich de moestuin, ongeveer 4.000 vierkante meter groot, aan drie zijden omringd door een gracht en aan de vierde zijde begrensd door een haag. De aanpalende fruittuin met serres is aan drie zijden ommuurd. Het park is per 11 juni 2009 als monument

BOUWKUNDIG ERFGOED

Centraal in het kasteelpark van het Hamel bevindt zich het kasteel met dienstgebouwen. Het kasteel, dat ontworpen is in een klassieke stijl, dateert uit 1947-1950. Het kasteel kwam er nadat het voormalige kasteel, dat tijdens de tweede Wereld Oorlog zwaar beschadigd werd, in 1946 werd gesloopt. Het oorspronkelijke kasteel kent zijn oorsprong in de 17de eeuw, maar werd in de 18de eeuw verbouwd in classicistische stijl. In 1860, bij de bouw van een tweede kasteel ten zuidwesten, onderging het kasteel een tweede grote verbouwing in neorenaissancestijl.

Het huidige kasteel is omwille van het sloopproces en de nieuwbouw niet mee opgenomen in het beschermingsbesluit en zal in dit hoofdstuk dan ook niet verder toegelicht worden.

Achter het kasteel ligt het gekasseide erf met de bijgebouwen in U-vorm, met pseudovakwerk in de geveltop en uitstekende dakranden op geprofileerde houten en natuurstenen consoles. Het oostelijke gedeelte van deze gebouwen huisvest vandaag ruimtes ten behoeve van het parkbeheer. Het westelijke gedeelte bevat de conciërgewoning en enkele ruimtes die voor activiteiten en evenementen worden gebruikt ('het Duythuys').

Enkel het exterieur en een gedeelte van het interieur van de oostvleugel van de kasteelgebouwen, met uitzondering van de oostelijke aanbouw die dateert uit een recente fase, zijn nog relatief goed bewaard. De overige dienstgebouwen zijn in de loop der tijd zodanig verbouwd dat het oorspronkelijke uitzicht niet meer te herkennen is. Dit hoofdstuk zal dan ook enkel toespitsen op de historische relictten van de oostvleugel.

3.3. Exterieur- en interieurbeschrijving

Het kasteel met dienstgebouwen bestaat uit vier vleugels onder een leien dak, die rond een vierkant erf geplaatst zijn. Het meest historische gebouwdeel van de kasteelsite is de oostvleugel. De oostvleugel vormt samen met de noord- en westvleugel één u-vormig geheel. Tussen de dienstgebouwen en het kasteel bevindt zich een doorrijzone, die aan de oost- en de westzijde is begrensd door een metalen poort met bakstenen hekpijlers bekroond met een natuurstenen topstuk.

Aan de oostzijde is de oostvleugel verder uitgebreid met een aanbouw over de volledige lengte van het gebouw. Deze aanbouw dateert uit een latere fase en is niet geconcipeerd in harmonie met de historische kern van de oostvleugel. De bouwnaad tussen het historische gedeelte en het meer recente is duidelijk terug te vinden in de gevels.

Wel dient opgemerkt te worden dat op de mutatieschetsen zich reeds in 1872 een aanbouw aan de oostzijde van de oostvleugel bevond. De aanbouw zelf is door de jaren heen sterk aangepast waardoor het zijn historisch karakter heeft

afb. 258. Voorzijde kasteel

afb. 259. Oostvleugel dienstgebouwen

afb. 260. Oostelijke aanbouw

afb. 261. Doornijzone met metalen poorten

(9) Gracht

De gracht bevindt zich aan drie zijden rond de moestuin, de noord, oost en zuidzijde. Aan de noordzijde loopt hij door langs de fruittuin. Aan de noord- en zuidzijde bevindt hij zich buiten de fruitmuren, aan de oostzijde loopt hij tussen de moestuin en de fruittuin.

(12) Serres

De fruittuin bewaart mooie serres, onder meer de twee spitsboogvormige druivenserres van acht traveeën. De westelijke serre werd tot op de helft ingekort, evenwel met behoud van de onderbouw en de kweekbedden. Een derde lagere kweekserre met zadeldak op een gemetselde voet van baksteen, ligt aan de overkant van het middenpad en werd gekadastréerd in 1899. Ten westen ligt er een koudebak van baksteenmetselwerk met zware rechthoekige kraagstenen van hardsteen en een afdekking van éénruiters.

afb. 304. (9) Gracht

afb. 305. Koppevel spitsvormige druivenserre

afb. 306. Toegang kweekserre met spitsvormig dak

afb. 308. Koppevel kweekserre met zadeldak

afb. 307. Interieur kweekserre met spitsvormig dak

afb. 309. Koudebak

Monumentale bomen

(Pi ni) Zwarte Den/Pinus nigra – groep

Deze groep dennen valt op in het parkbeeld door hun hoge grijze stammen. De groep bestaat uit elf exemplaren. Hun kruinen zijn door hun jarenlange standplaats omgeven door het uitgebreide bosbestand zeer hoog op de stam ontwikkeld en betrekkelijk schaars.

(Li tu) Tulpenboom/Liriodendron tulipifera

Deze zichtbaar oude Tulpenboom heeft een smalle kruin met een onregelmatige bladbezetting.

(Ti to) Zilverlinde/Tilia tomentosa – groep

Deze drie Zilverlinden hebben optimaal gebruik gemaakt van de overvloedige lichttoevoer als gevolg van hun standplaats in het grasvlak. Hun kruinen zijn opvallend goed en breed ontwikkeld en ze vormen samen een opvallende cluster.

afb. 330. (Pi ni) Zwarte Den/Pinus nigra – groep

afb. 331. (Li tu) Tulpenboom/Liriodendron tulipifera

afb. 332. (Ti to) Zilverlinde/Tilia tomentosa – groep

